

Gesteggel om visquota

Jaarlijks stelt de Visserijraad de vangstquota voor het komende jaar vast. Volgende maand is het weer zover. Zelden komen visquota overeen met wat de International Council for Exploration of the Sea (ICES) adviseert. Hoe nuttig is dit systeem en hoe werkt het in de praktijk?

Wetenschap: 'Verdeling van quota is politieke keuze'

■ NATUURBEHEER

Door Maartje Kouwen

Hoogleraar Duurzaam Visserijbeheer Adriaan Rijnsdorp bracht jarenlang wetenschappelijk advies uit over de maximale visserijdruk die de zee kan verdragen. 'Als beheerders dat niet overnemen, dan bestaat de kans dat de populatie instort', zegt Rijnsdorp kalm. 'Op de korte termijn gaat dat misschien goed, maar op de lange termijn komen er hoe dan ook problemen.'

Toch zijn de *total allowable catches* regelmatig hoger dan het vangstadvies van de visserijbiologen, dat soms volledig genegeerd lijkt. 'Het advies is gestaafd op de wetenschap, maar de vaststelling van quota is dat niet; dat is een politieke keuze', aldus Rijnsdorp. 'Daarbij staat duurzaamheid niet voorop. Tegenwoordig wordt er wel meer naar ons geluisterd, maar in sommige landen overheerst nog altijd het kortetermijnbelang.'

Voor de gemengde visserij vormt het quoteringssysteem volgens Rijnsdorp al jaren een probleem. 'Gemengde visserij is niet soortspecifiek; vissers vangen meerdere soorten tegelijk. Maar de verhouding van quota komt niet overeen met wat de vissers daadwerkelijk vangen. Van de ene soort is het quotum sneller bereikt dan van de andere.'

Dat roept bij de vissers ongewenst gedrag op, legt Rijnsdorp uit: teveel gevangen vis mag niet aan land worden gebracht en gaat daarom overboord, vaak meer dood dan levend. 'Dat is de achilleshiel van dit systeem. Op papier lijkt het goed geregeld, maar er is sprake van een principiële tekortkoming.'

Volgend jaar wordt het gehele visserijbeleid herzien; dat gebeurt elke tien jaar. Rijnsdorp pleit voor substantiële veranderingen. 'De visserij-inspanning moet beter worden gereguleerd, zodat ze meer in lijn is met wat de zee kan produceren. De vangstrechten kun je bijvoorbeeld vervangen door het aantal dagen

op zee. Je kunt vissers ook verplichten hun bijvangst aantoonbaar af te bouwen.' Maar er zullen altijd neveneffecten zijn, denkt de hoogleraar. 'Wie wil oogsten, moet ook de bij-effecten op bodemfauna, vogels en zeezoogdieren accepteren. De kunst is deze zo klein mogelijk te maken.'

'Op papier lijkt het goed geregeld, maar er is sprake van een principiële tekortkoming'

Beschermde gebieden kunnen hieraan bijdragen, maar lossen de overbevissingproblematiek niet op. 'Als je denkt dat die een wondermiddel zijn: *forget it*. Als die maatregel niet goed wordt toegepast, berokkent dat het ecosysteem veel schade. In 2001 werden twee gebie-

den gesloten voor visserij ten behoeve van kabeljauw. Vissers weken daarom uit naar andere visgronden. Met hun sleepnetten en bijvangst tastten ze andere kwetsbare gebieden aan.'

Toch is Rijnsdorp hoopvol wat betreft de toekomst. 'Er is duidelijk vooruitgang. De omvang van de vissersvloot is gereduceerd, wat we terugzien in verlaging van de visserijsterfte en herstel van de stand van bijvoorbeeld schol en tong', zegt hij. 'De maatschappelijke roep om duurzaamheid legt steeds meer gewicht in de schaal. De druk op ministers wordt groter en ook vissers zijn ervan overtuigd dat duurzaam beheer nodig is om in de toekomst te blijven vissen. Maar de verbeteringen gaan langzaam en het probleem is over vijf jaar de wereld nog niet uit. Je kunt niet voor elke soort een maximaal duurzame oogst realiseren. Het vangen van de ene soort heeft direct gevolgen voor een andere soort binnen dat ecosysteem. Geen wetenschapper kan daarvoor een oplossing aandragen.'

Quoteringssysteem

Jaarlijks stelt de Europese Commissie in de Visserijraad de *total allowable catch* (TAC) voor het komende jaar vast. Hierin wordt zij geadviseerd door de International Council for Exploration of the Sea (ICES). Vanuit Nederland zitten visserijbiologen van Wageningen Imares in ICES.

ICES adviseert welke hoeveelheid vis gevangen kan worden, zonder dat de populatie instort. Dit bepaalt de raad op basis van onderzoek naar paaistanden, vangstsucces van vissers en surveys door onderzoeksschepen.

Op basis van de TAC's worden de visquota per soort per land bepaald. Elk land verdeelt deze quota weer onder zijn vissers. De hoeveelheid vis die een visser van een soort mag vangen, wordt contingent genoemd. Onderling mogen vissers hun contingenten ruilen. 'Een logische aanvulling om de disbalans in vangstrechten te herstellen', zegt hoogleraar Adriaan Rijnsdorp. 'Het voorkomt dat vissers een soort overboord moeten zetten, terwijl andere vissers daar nog wel rechten voor hebben.'

Sommige soorten, zoals schol en tong, vallen onder een meerjarenplan. De TAC van deze soorten mag per jaar niet meer dan 15 procent verschillen.

Vissers houden zelf hun gevangen hoeveelheden bij in een logboek. Daarnaast controleren productorganisaties de vangst. In de havens wordt de aangelande hoeveelheid vis geregistreerd. Bijvangst of ondermaatse vis die voortijdig overboord is gezet, wordt niet genoteerd.

Nederland vist met name op platvissen, zoals schol, tong en tarbot, en op haring, makreel en horsmakreel. Met de platvissen gaat het goed en ook makreel mag naar verwachting in 2010 weer meer worden gevangen. De geadviseerde TAC voor haring en wijting ligt lager dan die in het voorgaande jaar.

Milieu: 'We moeten af van het Mare'

'De vangstadviezen van ICES worden door Europa in de wind geslagen', vindt Carel Drijver, hoofd van het WNF-programma Oceanen en Kusten, 'terwijl het onderzoek enorm veel tijd en geld kost.' Drijver heeft geen vertrouwen meer in quotering. 'Het is een politiek spel; wil je als politicus je stemmen behouden, dan moet je vooral niet tegen de vissers ingaan.' Ook het Europese verband waarin de quota worden vastgesteld, is niet altijd gunstig voor het systeem, vindt Drijver. 'Het is de politieke code om elkaar niet tegen te zitten. Wil je zelf veel schol en tong vangen, dan moet je ook niet moeilijk doen over de kabeljauw van de ander. Noordelijke landen zetten zich in voor duurzame visserij, maar de rest houdt dat tegen.' Volgens Drijver heerst er nog veel wantrouwen onder vissers over de juistheid van de bestandsaantallen. 'Biologen blijven aan voorzichtigte kant, omdat ze visbestanden niet willen beschadigen. Vissers vinden die voorzorgsmarge te groot. "Wij kunnen dat weten, want we zien de vissen zwemmen", hoor je vaak. Maar vissers komen vooral in gebieden waar veel vis zit, ter-

wijl de biologen kijken naar visbestanden in de gehele zee.' Dat wantrouwen klinkt door in de besluitvorming, want de invloed van de vissers is groot, zegt Drijver. 'De vissers hebben een goede lobby en nauwe banden met het CDA. De minister probeert zowel kool als geit te sparen.' Langzamerhand gaan overheden om, constateert Drijver. De rol van de consument wordt daarin steeds belangrijker 'De vraag naar duur-

'Andere landen zetten hier een staand want om een scheepswrak, plaatsen explosies en halen onze vis binnen'

zame producten is voor bepaalde supermarkten nu al genoeg reden om steeds meer vis te verkopen met het keurmerk van de Marine Stewardship Council (MSC). Als het publiek en de media reageren, dan moet er wel iets mee worden gedaan. Zo heeft de minister 1 miljoen